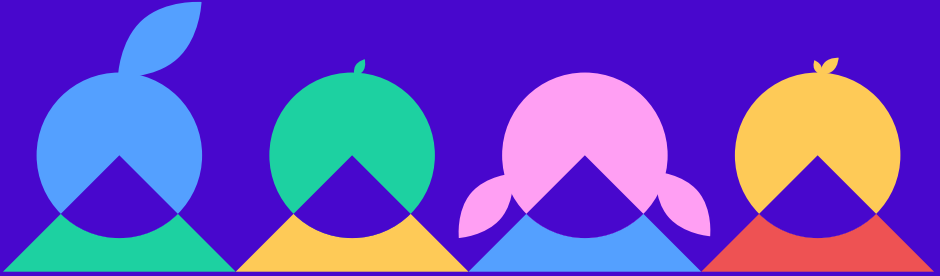

YEREL YÖNETİMLERDE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİ ÇALIŞTAYI POLİTİKA BELGESİ

AV. EREN ALİ BİNGÖL
T.C. TUZLA BELEDİYE BAŞKANI

KADIN
VE AİLE
HİZMETLERİ
Müdürlüğü

Toplumsal Eşitlik
DERNEĞİ

YEREL YÖNETİMLERDE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİ ÇALIŞTAYI POLİTİKA BELGESİ

Tuzla Belediyesi – Toplumsal Eşitlik Derneği (TED)

İstanbul | Aralık 2025

Raporu Hazırlayanlar Av. Kardelen Ateşci, Tuzla Belediyesi

Çalışmaya Katılan Kurumlar Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), Ataşehir Belediyesi, Avcılar Belediyesi, Bakırköy Belediyesi, Beykoz Belediyesi, ÇAÇAV, Çekmeköy Belediyesi, Esenyurt Belediyesi, Eyüp Belediyesi, İstanbul Barosu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), İBB Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü, İBB Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü, İBB Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Marmara Belediyeler Birliği, Okul Yemekleri Koalisyonu, Sancaktepe Belediyesi, Sulukule Gönüllüleri Derneği, Şile Belediyesi, Şişli Belediyesi, Toplumsal Eşitlik Derneği, Tuzla Belediyesi, Tuzla Belediyesi Meclis Üyeleri, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı

İletişim

Tuzla Belediyesi: Tel 444 0 906 | www.tuzla.bel.tr

Toplumsal Eşitlik Derneği: Tel +90 532 274 77 25 | toplumsalesitlik.com

Yayın Notu ve Hukuki Çerçeve

Bu belge, 28 Kasım 2025 tarihinde gerçekleştirilen Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları Strateji Çalıştayı kapsamında yapılan panel oturumları ve çalışma masalarında ortaya çıkan tartışmaların editoryal olarak derlenmesi ile hazırlanmıştır.

- Bu metin bir hukuki görüş niteliği taşımaz; çalıştay çıktılarının politika diliyle derlenmiş referans metin sürümüdür.
- Metin, kişisel veri içermez; çocuklara ilişkin bireysel vaka/kimlik verisi paylaşımı yapılmamıştır.
- Sunum ve değerlendirmeler, konuşmacıların katkıları doğrultusunda özetlenmiş; dil birliği için editoryal sadeleştirme uygulanmıştır.
- Bu belge, yerel yönetimlerin çocuk haklarına ilişkin çalışmaları için yol gösterici bir çerçeve sunmayı amaçlar; tek başına idari/kurumsal taahhüt oluşturmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Toplumsal Eşitlik Derneği (TED), Aralık 2025.

İÇİNDEKİLER

1. Yönetici Özeti.....	7
2. Giriş: Raporun Amacı Ve Kapsamı	5
3. Çalıştay Panel Oturumlarının Tematik Özeti	6
3.1. Birinci Oturum: Hak Temelli Yaklaşım Ve Yerel Yönetimlerin Rolü.....	6
3.1.1. Sözleşmeler Ve Yükümlülükler.....	6
3.1.2. Çocuk Dostu Şehir Yaklaşımı Ve Kentte Çocukluk Deneyimi	7
3.1.3. Hak Temelli Yaklaşım Ve Yerel Yönetimlerde Çocuk Haklarının Güçlendirilmesi.....	7
3.2. İkinci Oturum: Çocuk Sağlığı, Beslenme Ve Refah Hakkı	8
3.2.1. Gıda Güvensizliği Ve Okulda Beslenme Politikaları	8
3.2.2. Spor Ve Hareketin Çocuğun Gelişimindeki Rolü.....	8
3.2.3. Sağlıklı Beslenme Kültürü Ve Mahalle Temelli Uygulamalar.....	8
3.3. Üçüncü Oturum: Erişilebilir Ve Güvenli Kent – Oyun, Hareketlilik Ve Katılım ...	9
3.3.1. Güvenli, Erişilebilir Ve Dahil Edici Parklar.....	9
3.3.2. Çocuğun Kentte Oyun Ve Katılım Hakkı – Hukuksal Çerçeve	9
3.3.3. Yerel Yönetimlerde Çocuk Katılımı Mekanizmaları.....	9
3.4. Dördüncü Oturum: Eğitim, Dijital Haklar Ve Çocuk Koruma Mekanizmaları.....	10
3.4.1. Sosyal Belediyecilikte Erken Çocukluk: Eğitim, Bakım Ve Gelişim Hizmetleri	10
3.4.2. Dijital Haklar Ve Güvenli İnternet Kullanımı	10
3.4.3. Çocuk Koruma Ve Suça Sürüklenmenin Önlenmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü	10
4. Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları Odaklı Hak Temelli Politika Önerileri	11
4.1. Katılım Hakkı Ve Demokratik Yerel Yönetim İlişkisi.....	11
4.2. Sağlık, Beslenme, Psikososyal Destek Ve Refah	12
4.3. Erişilebilir Ve Güvenli Kent.....	13
4.4. Eğitim, Dijital Haklar Ve Koruma Sistemleri.....	14
5. Sonuç Ve Genel Değerlendirme	16
6. Politika Notu.....	17
Ek-1 Çalıştaya Katılan Kurumlar Listesi	19

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu belge, Tuzla Belediyesi ile Toplumsal Eşitlik Derneği (TED) iş birliğiyle gerçekleştirilen **Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları Strateji Çalıştayı** kapsamında; çocukların yerel düzeydeki yaşam koşullarını belirleyen temel politika alanlarını **hak temelli bir perspektifle** ele almaktadır. Çalıştay sürecinde; kamu kurumları, yerel yönetimler, barolar, sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve alanda çalışan uzmanların katkılarıyla çocuk haklarının yerel düzeyde nasıl güçlendirilebileceğine ilişkin çok boyutlu değerlendirmeler yapılmıştır.

Belge, çocukların kentte **güvenli, erişilebilir ve kapsayıcı** bir yaşam sürdürebilmeleri için kentsel mekânların çocuk ihtiyaçlarını gözetken biçimde düzenlenmesini; sağlık, beslenme ve psikososyal destek hizmetlerinin sosyal hizmetler ekseninde **bütüncül** olarak yapılandırılmasını; eğitim hakkına erişimde sosyoekonomik, mekânsal ve dijital eşitsizliklerin azaltılmasını temel odak alanları olarak ele almaktadır. Ayrıca çocukların dijital ortamlarda karşılaşılabildiği risklere karşı önleyici, koruyucu ve güçlendirici mekanizmaların geliştirilmesi, raporun önemli başlıkları arasında yer almaktadır.

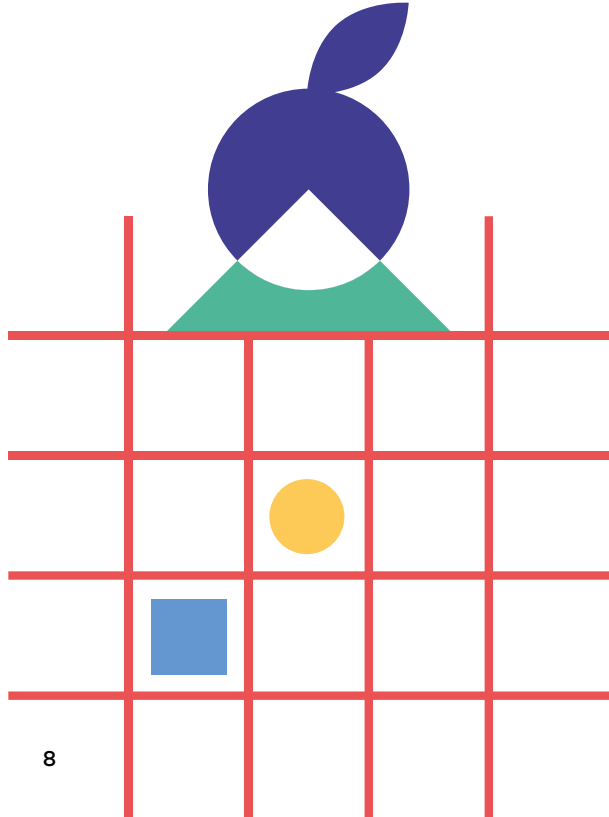
Belge, çocuk haklarının yerel düzeyde hayata geçirilmesinde belediyelerin **sosyal hizmet kapasitesinin** belirleyici rolüne dikkat çekmektedir. Sosyal hizmetlerin yalnızca kriz anlarında devreye giren geçici bir destek alanı olmaktan çıkarılarak; **önleyici, izleyici ve güçlendirici** bir sistem olarak kurgulanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede çocuk koruma mekanizmaları, eğitim destekleri, psikososyal hizmetler, bakım verenlere yönelik güçlendirme programları ve dijital güvenlik alanındaki müdahalelerin; mevzuata uygun, kurumlar arası eşgüdüm içinde ve hak temelli yaklaşım doğrultusunda yürütülmesi gerektiği ortaya konulmaktadır.

Çalıştaydan elde edilen bulgular, çocuk haklarına ilişkin yerel

politikaların kurumsallaşmasının; **veri temelli izleme-değerlendirme** mekanizmaları kurulmadan, disiplinlerarası iş birliği geliştirilmeden ve sivil toplumla sürdürülebilir ilişkiler tesis edilmeden mümkün olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda belge, yerel yönetimlerin parçalı ve süreksiz uygulamalar yerine; çocuk haklarını tüm hizmet alanlarına yatay biçimde yerleştiren, hesap verebilir ve sürdürülebilir bir yönetim anlayışına ihtiyaç duyduğunu vurgulamaktadır.

Öne çıkan 3 karar/çıkarım

1. Çocuk hakları yerel düzeyde "proje" değil, kurumun tüm işleyişini kesen yatay politika alanıdır.
2. Sosyal hizmetler, çocuk haklarının yerelde güçlenmesinde izleyici-önleyici sistemin merkezinde konumlanmalıdır.
3. Veri temelli izleme, kurumlar arası koordinasyon ve çocuk katılımı kurumsallaşmadan sürdürülebilir etki mümkün değildir.

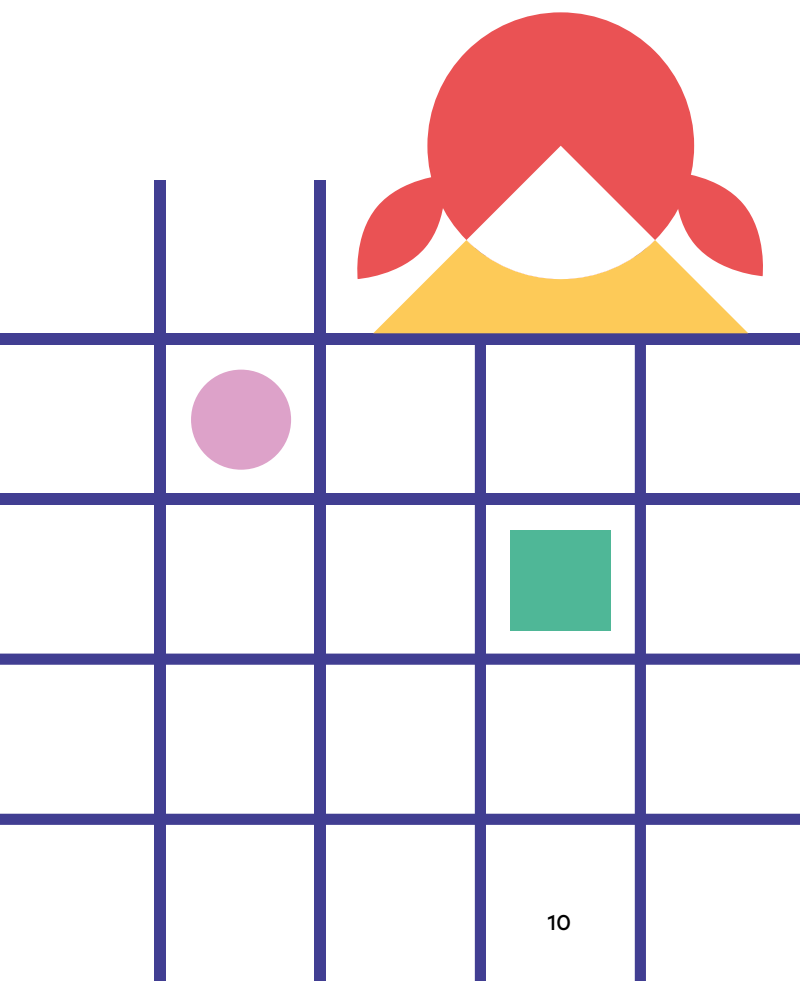
2. GİRİŞ: RAPORUN AMACI VE KAPSAMI

Bu rapor, Tuzla Belediyesi ve Toplumsal Eşitlik Derneği (TED) iş birliğiyle düzenlenen *Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları Strateji Çalıştayı* kapsamında gerçekleştirilen panel oturumları ve çalışma masalarında ortaya çıkan tartışmaları, değerlendirmeleri ve çözüm önerilerini **hak temelli bir çerçevede** derlemek; yerel düzeyde uygulanabilir bir referans metne dönüştürmek amacıyla hazırlanmıştır.

Raporun temel amacı; çocukların yaşam, gelişim, katılım, korunma ve ayrımcılığa karşı korunma haklarının yerel yönetim politika ve hizmetlerine **bütüncül, mevzuata uygun ve sürdürülebilir** biçimde nasıl entegre edilebileceğine ilişkin yol gösterici bir kaynak oluşturmaktır. Bu kapsamda rapor; çocuk haklarını yalnızca sosyal destek alanı olarak değil, kent planlamasından bütçelemeye; sağlık ve eğitim hizmetlerinden dijital güvenliğe uzanan yerel yönetim sorumluluklarının tamamında yönlendirici bir ilke olarak ele almaktadır.

Çalıştay sürecinde farklı disiplinlerden kurumlar ve uzmanlar tarafından paylaşılan bilgi ve deneyimler doğrultusunda; mevcut uygulamalardaki güçlü yönlerin görünür kılınması ve hak temelli yaklaşımın güçlendirilmesi için geliştirilmesi gereken alanların belirlenmesi hedeflenmiştir. Rapor, özellikle çocuk katılımı mekanizmalarının güçlendirilmesi, çocukların ihtiyaçlarının yerel düzeyde sistematik biçimde gözetilmesi ve çocuklara ilişkin karar alma süreçlerinde **çocuğun üstün yararının** esas alınmasına katkı sunacak somut politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporun 3. bölümünde panel oturumları özetlenmekte, 4. bölümde ise oturumlarda ortaya çıkan tartışmaların sahaya dönük karşılığı olarak **hak temelli politika önerileri** sistematik biçimde sunulmaktadır.

3. ÇALIŞTAY PANEL OTURUMLARININ TEMATİK ÖZETİ

28 Kasım 2025 tarihinde gerçekleştirilen çalıştayın ilk bölümü, çocuk haklarının yerel yönetimler bağlamında hak temelli ve çok boyutlu biçimde ele alındığı, toplam dört oturumdan oluşan panel programı şeklinde yapılandırılmıştır. Panel oturumlarında; çocuk haklarının hukuki çerçevesi, çocuk dostu şehir yaklaşımı, çocuk sağlığı ve refahı, güvenli kent ve katılım ile eğitim, dijital haklar ve çocuk koruma mekanizmaları birlikte değerlendirilmiştir.

Bu bölümde, her bir oturumda yapılan sunumların ortak temaları ve öne çıkan değerlendirmeleri **editorial özet** formatında sunulmaktadır.

3.1. BİRİNCİ OTURUM: HAK TEMELLİ YAKLAŞIM VE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ

3.1.1. Sözleşmeler ve Yükümlülükler

Av. Sıla Çamur – İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi

Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye 1990 yılında taraf olmuştur; Sözleşme 1995 yılında iç hukuk bakımından yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, çocuğu hem bağımsız bir hak öznesi hem de içinde yaşadığı toplumun üyesi olarak konumlandırmakta; çocukluk dönemine ilişkin asgari koşulları, standartları ve taraf devletlerin yükümlülüklerini belirlemektedir. Ayrım gözetmeme, çocuğun üstün yararı, yaşama ve gelişme ile katılım, Sözleşme'nin genel ilkelerini oluşturmaktadır. Devlet, yetki alanı içindeki her çocuğun hak ve özgürlüklerini güvence altına almak, çocuğun hayatta kalması ve gelişimi için azami çabayı göstermek, çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini ifade edebilmesini sağlamakla yükümlüdür. Lanzarote Sözleşmesi, Çocuk Haklarına Dair İhtiyari Protokoller ve Avrupa Sosyal Şartı ile çocukların korunması ve katılımına ilişkin

standartlar güçlendirilmiştir. Anayasa'nın 41, 10, 42, 56 ve 127. maddeleri, çocukların korunması, eşitlik, eğitim, sağlık ve sağlıklı çevre haklarını güvence altına alır ve yerel yönetimleri mahallî müşterek ihtiyaçlar çerçevesinde çocukların haklarının hayata geçirilmesinden sorumlu kılar; yerel yönetimler, önleme, eşitlik ve katılım ekseninde güvenli yaşam alanları ve erişilebilir hizmetler oluşturmakla yükümlüdür.

3.1.2. Çocuk Dostu Şehir Yaklaşımı ve Kentte Çocukluk Deneyimi

Av. Kardelen Ateşci – İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı/TED Proje/Etkinlik Komisyonu

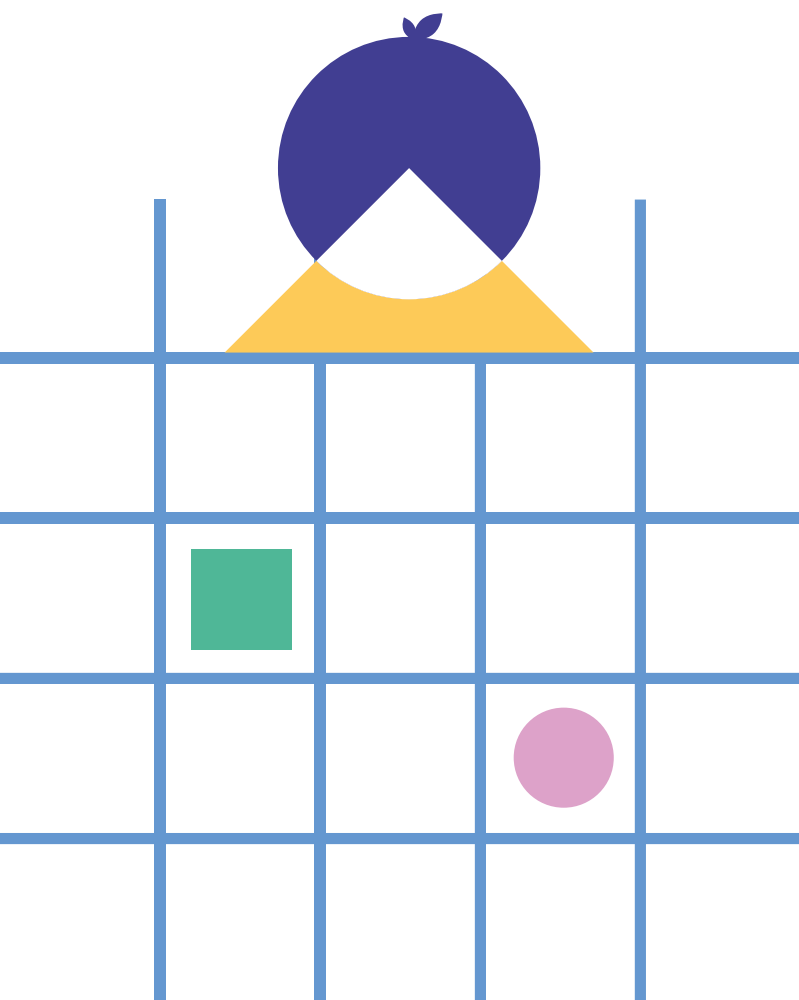
Kentte çocuk olmak, çoğu zaman yetişkinler tarafından fark edilmeyen bir görünmezlik deneyimiyle başlamaktadır. Bir çocuk, evinden dışarı adımını attığı anda; yüksek, renksiz ve soğuk yapılarla çevrili bir kentsel mekanla karşılaşmakta; bu mekan çocuğun boyuna, hızına, oyun ihtiyacına ya da gelişimsel gereksinimlerine göre tasarlanmamış görünmektedir. Mevcut şehir düzeni, çocuğu merkeze almayan bir planlama anlayışı üzerine kuruludur. Çocuklar için planlanmamış yollar, güvenli yaya geçidi bulunmayan kavşaklar ve dinlenme ihtiyacını gözetmeyen okul çevreleri, çocuğun kamusal alandaki varlığını sınırlandırmakta ve silikleştirmektedir. Çocuklar; para, statü ve oy hakkı gibi araçlara sahip olmadıkları için kente katılımın farklı biçimlerine ihtiyaç duymaktadır. Oyun oynayabilecekleri, dinlenebilecekleri, sosyalleşebilecekleri ve kendilerini ifade edebilecekleri güvenli kamusal alanlar bu ihtiyacın temel unsurlarıdır. Bu gereksinimler aynı zamanda Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamında güvence altına alınan oyun, dinlenme, katılım, güvenlik ve gelişim haklarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle söz konusu hakların hayata geçirilmesi, yalnızca merkezi idarenin değil, yerel yönetimlerin de temel sorumluluğu olarak değerlendirilmelidir. Çocuk dostu şehir vizyonu, temelde şu soruya yanıt aramaktadır: "Bir çocuk, bu kentte kendini güvende, özgür ve görülmüş hissedebilmekte midir?" Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı bu soruya verilecek yanıtla doğrudan ilişkilidir. Yanıtın olumsuz olması hâlinde, söz konusu kentin çocuk dostu olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Çocuk için güvenli yürüme yollarının, ihtiyaca uygun parkların, dijital üretim alanlarının, kapsayıcı ve erişilebilir yapıların ve yaratıcılığın desteklendiği mekanların bulunmaması; kentin çocukluk deneyimini

destekleyen değil, sınırlayan bir mekan olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Bu bağlamda, kentlerin çocuk haklarının gerektirdiği biçimde yeniden tasarlanması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Zira kentlerin çocuklar için nasıl kurgulandığı, yalnızca güncel hizmet kalitesini değil; aynı zamanda toplumsal eşitliğin, katılım kültürünün ve kuşaklar arası adaletin nasıl inşa edileceğini de belirlemektedir.

3.1.3. Hak Temelli Yaklaşım ve Yerel Yönetimlerde Çocuk Haklarının Güçlendirilmesi

Yasemin Sancaklı – Tuzla Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü

Çocuk haklarının yerel düzeyde güçlendirilmesinde hak temelli yaklaşımın kritik bir role sahip olduğuna inanıyorum. Bu yaklaşım, çocukları hizmetlerin pasif bir yararlanıcısı olarak değil; görüşleri önemsenen, karar alma süreçlerine katılması gereken aktif bireyler olarak ele almamızı gerektiriyor. Tuzla Belediyesi olarak yürüttüğümüz çocuk odaklı çalışmalar, yalnızca hizmet sunmakla sınırlı kalmayıp; çocukların eğitim, sağlık, güvenlik, eşitlik ve katılım haklarını güçlendirmeyi amaçlayan bütüncül ve erişilebilir politikalardan oluşmaktadır. Bu doğrultuda hayata geçirdiğimiz Beslenme Desteği Projesi ile anaokulu ve ilkokul öğrencilerinin; Kantin Desteği Projesi ile de ortaokul ve lise öğrencilerinin beslenme ve gelişim hakkını desteklemeyi hedefliyoruz. Bu projelerin, özellikle dezavantajlı çocukların eğitimde fırsat eşitliğine erişimini güçlendirdiğini ve yerel yönetimlerde koruyucu-önleyici hizmet anlayışının etkili örnekleri olduğunu memnuniyetle gözlemliyoruz. Ayrıca çalışmalarımızda veri temelli planlamayı, kurumlar arası iş birliğini, uzmanlık desteğini ve çocuk katılım mekanizmalarını merkezde tutuyoruz. Çünkü hak temelli yaklaşımın; sürdürülebilir, kapsayıcı ve gerçek anlamda çocuk odaklı bir yerel yönetim kültürü inşa etmenin temel unsuru olduğuna inanıyorum.

3.2. İKİNCİ OTURUM: ÇOCUK SAĞLIĞI, BESLENME VE REFAH HAKKI

3.2.1. Gıda Güvensizliği ve Okulda Beslenme Politikaları

İlknur Kaya Bahadır – Okul Yemekleri Koalisyonu

Öğrenci Veli Derneği ve Okul Yemeği Koalisyonu adına Tuzla Belediyesine çocuk hakları konusunda yaptığı çalışmaya ve aynı zamanda yetkililerin verdiği bilgiler doğrultusunda bölgelerinde bulunan ihtiyaç sahibi çocukların okulda beslenmelerine yaptıkları katkılar nedeniyle teşekkür ederiz.

Bizler Veli-Der olarak aslında okul ve müfredat dönüşümleri gündeme geldiğinde başladığımız eğitim hakkı mücadelemizde yaşadıklarımız ve gördüklerimizden sonra çocukların ucuz iş gücü olarak konumlandırılmalarından, çocuk istismarlarına kadar çocuk hakları ihlali gördüğümüz her alanda mücadele etmek durumunda kaldık.

Uzun zamandır yaşanan ve artık kronik hale gelen ekonomik kriz nedeniyle ve elbette MEB'in eğitime gereken bütçeyi ayırmaması nedeniyle çocukların beslenme ve temiz içme suyu ihtiyacının yakıcı boyutlara ulaşması ve elbette bu durumun çocukların eğitim ortamlarından uzaklaşmasına ve öğrenme yetersizliklerine sebep olması dolayısı ile bu alanlarda mücadele etmek durumunda kaldık.

Tüm çocukların kamusal eğitim hakkına ulaşabilmesi; karar alıcıların gerekli koşulları sağlaması ve gerekli önlemleri alması ile mümkündür. Dünya genelinde de ülkemizde de karar alıcılar çocukların evrensel hakları olan kamusal eğitim hakkından sorumludur.

Karar alıcılara bu sorumluluklarını hatırlatmak ve çocuklarımızın haklarını talep etmek üzere;

Dünya genelinde 418 milyon çocuk okul yemeğine ulaşabilmektedir. Japonya'da 20. yy başlarında, Norveç'te 1890'lı yıllarda, Finlandiya'da 1920'lerde, İsveç'te 1937'de, ABD'de 1939'da, Kenya'da 1955'te, Pakistan'da 1994'ten bugüne olmak üzere 100'den fazla ülkede okul yemeği programı uygulanmaktadır. Elbette sadece yemek değil, temiz içme suyu da çocuklarımız için hayati öneme sahiptir.

Karar alıcılara bu sorumluluklarını hatırlatmak ve çocuklarımızın

haklarını talep etmek üzere çok sayıda STK ve alan temsilcisiyle oluşturulan koalisyonumuzun yaptığı çalıştay raporumuz kamuoyu ile paylaşıldı.

Sonuç olarak; Türkiye’de tüm okullarda ayırım gözetmeksizin sağlıklı ve temiz su ve ücretsiz yemek sağlanmasını, bunun yanında Türkiye’nin uluslararası Yemek Koalisyonuna katılarak taahhütte bulunmasını talep ediyoruz.

Önerilerimizi çalışma masalarında paylaşmaya hazırız.

Teşekkür ederiz.

3.2.2. Spor ve Hareketin Çocuğun Gelişimindeki Rolü

Doç. Dr. Onur Tuğçe Poyraz Fındık

Yaşadığınız koşulların kim olduğunuz hakkında hızlı bir fikir oluşturmada işe yarar bilgi sunduğu ön kabulü günlük dile de yerleşir. Yolda, bekleme salonunda, iş yerinde, bir kafede hızlı bir tanışma sırasında bu etkileri anlamaya dönük ortak bir soru: Nerelisin? Elbette hangi yaşam koşulları ile şekillendiğimizi düşünürken insan ilişkilerinin, özellikle erken çocukluk döneminde bakım verme rolünü üstlenen kişilerle ilişkilerin kritik değeri tartışmasız. Ancak beynimiz şekillenirken, içinde bulunduğumuz manzaraların da bir payı, hatta büyük bir payı var. Güneş ışığının geldiği yöne doğru eğilen bitkinin gövdesi gibi, ışığın, sesin, kokunun, ısının biyolojik işleyişe etkisi bize ilkokulda öğretilmeye başlanan bilgilerden. Beyni bundan muaf tutmak düşünülemez. Nitekim iklim krizi tartışmalarının merkezinde ruh sağlığı ile ilgili kaygılar da yer alıyor. Hava sıcaklığının 1 °C artışına karşılık, intihar oranlarının %1–2 arasında arttığını gösteren çalışma verileri mevcut. Depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozuklukları gibi pek çok durumun şiddetinin sıcaklıkla arttığı da biliniyor. İklim değişikliği her ülkeyi, hatta her mahalleyi bile eşit düzeyde etkilemiyor. Betonarme yapıların, trafiğin, egzoz gazlarının ve insan kalabalığının yoğun olduğu mahalleler ile yeşil alanların daha bol olduğu mahalleler arasında sıcaklık farkları oluşuyor. Şehrin “sıcak adaları” olarak adlandırılan bu alanlar, kent tasarımıyla üstesinden gelmenin mümkün olduğu bir “iklim adaletsizliği”ne yol açıyor. Kentin tasarımı, ruh sağlığı üzerine etkilerini, beyin dokusunun sensörleri olan duyu organlarımızın uyarıcıları, sıcaklık, koku, görsel özellikler, ötesinde, harekete teşvik ediciliğiyle de gösterir. Yaşadığımız

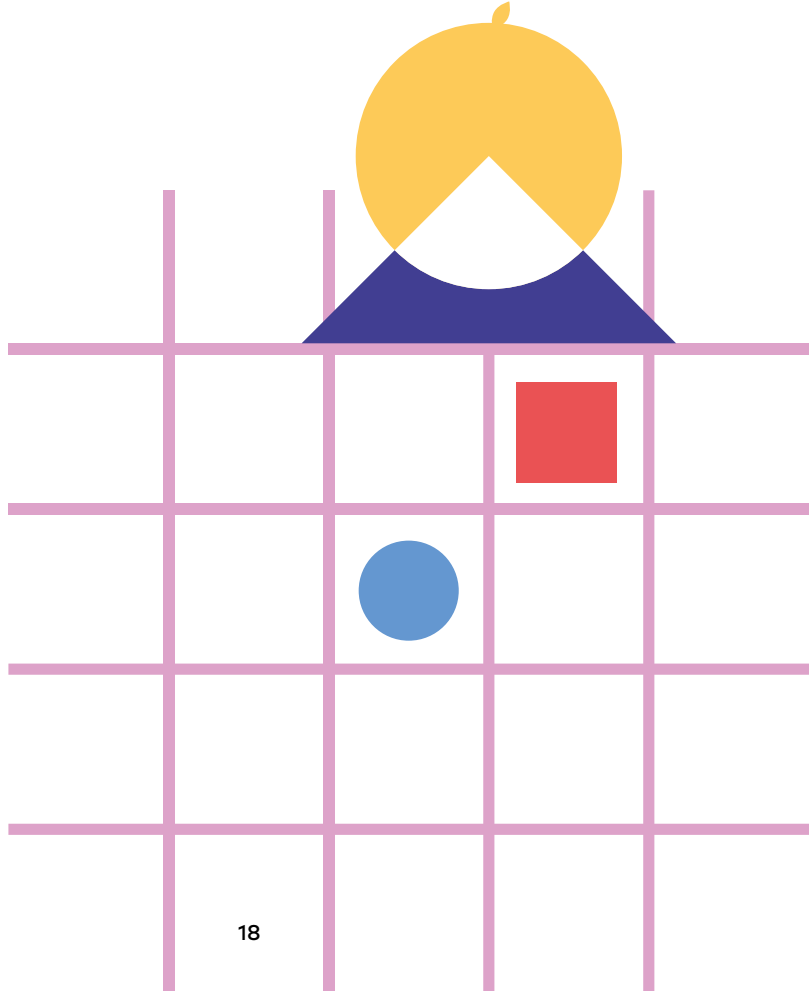
yerin hissettirdikleri, yaşam koşullarını nasıl şekillendirdiğiyle de (ne ölçüde kolaylaştırdığı ya da zorlaştırdığıyla) ilgilidir. Örneğin ruh ve beden sağlığı üzerine egzersizin anlamlı bir etki oluşturması için haftalık 150 dakika orta-ağır antrenman gerekir. Yürümeyi teşvik edecek kaldırım düzenlemeleri, bisikletin ulaşım aracı olarak kullanılabilmesi yollar, evden çıkıp 10 dakika içinde ulaşılabilen spor alanlarının varlığıyla haftalık gereken egzersiz miktarının %60'ına (90 dk) insanları sadece kent tasarımlarıyla teşvik etmenin mümkün olduğunu gösteren veriler var. Dolayısıyla bu hafta yerel yönetimlerin çocuk hakları ve çocuk ruh sağlığı ile ilgili yapabilecekleri hakkındaki çalıştayda konuşmamda başlıkları özetleyecek olursam: Kent tasarımları, başta manzaralarıyla şekillendirdikleri beynimizde, içinde yaşarken erişilebilir kıldıkları imkânlar ya da sınırladıkları temiz hava, hareket gibi diğer olanaklar aracılığıyla da etkiler bırakıyor. "Nerelisiniz, nerede yaşadınız?" sorusunu boşa çıkarmayan bu etkiler, bir diğer yönüyle kent tasarımlarının zaman zaman hızlı gelen finansal kazançlar için gözden çıkardığı unsurların, uzun vadede toplum sağlığının, günden güne şişen sağlık bakımı ve tedavi maliyetleri ile bumerang gibi bütçeye geri dönüşünü gösteriyor.

3.2.3. Sağlıklı Beslenme Kültürü ve Mahalle Temelli Uygulamalar

Işıl Seray Gencer – Sulukule Gönüllüleri Derneği

2010 yılından bu yana Fatih Karagömrük'te çocukların iyi olma hâlini güçlendirmeyi hedefleyen çalışmalar yürütüyor. Bu doğrultuda okul ve dernek mekânında atölyeler, psikososyal destek çalışmaları ve beslenme desteği sağlıyor. Beslenme desteği, derneğin en temel ve en eski faaliyetlerinden biri. Mahallede derinleşen yoksulluk, birçok çocuğun okula aç gitmesine ya da okulda yeterli ve sağlıklı gıdaya erişememesine neden oluyor. Oysa yeterli ve dengeli beslenme; çocukların fiziksel gelişiminin yanı sıra dikkatini toplayabilmesi, öğrenmeye katılımı, duygusal regülasyonu ve akran ilişkileri açısından belirleyici bir role sahip. Okulda düzenli bir öğüne erişen çocukların derse katılımı artıyor, devamsızlık azalıyor ve okul çocuklar için daha güvenli ve kapsayıcı bir alan hâline geliyor. Sahada edinilen deneyim, beslenme desteğinin tüm çocukları kapsamadığı durumlarda etiketlenme ve ayrımcılık riskinin ortaya çıktığını gösteriyor. Bu nedenle beslenme desteği, bireysel bir yardım değil, bir hak olarak ele alındığında etkisini artırıyor. Okullar

ve rehberlik servisleriyle birlikte geliştirilen kantin fişi uygulaması etiketlenmeyi azaltmayı hedeflese de, beslenme hakkının yalnızca bazı çocuklara tanınması eşitsizlikleri yeniden üretiyor. Tüm çocuklara ücretsiz ve nitelikli bir öğün sağlanması, adil ve eşit eğitime erişim için temel bir araç olarak öne çıkıyor. Beslenme aynı zamanda sosyal gelişimi destekleyen bir alan. Birlikte yemek yiyen çocuklar paylaşmayı ve birlikte vakit geçirmeyi deneyimliyor. Ancak yemekhane eksikliği, sağlıksız gıdalar ve kısa teneffüsler bu alanı daraltıyor. Bu noktada mahalle temelli çalışmalar kritik önem taşıyor. Belediyeler, muhtarlar, esnaf ve mahalle sakinleriyle kurulan işbirlikleri, beslenme hakkının yerelde sahiplenilmesini ve kalıcı çözümler üretilmesini mümkün kılıyor. Derneğin çalışmalarının sürdürülebilirliği de bu mahalle dayanışması ve kolektif sorumluluk anlayışıyla güçleniyor.

3.3. ÜÇÜNCÜ OTURUM: ERİŞİLEBİLİR VE GÜVENLİ KENT – OYUN, HAREKETLİLİK VE KATILIM

3.3.1. Güvenli, Erişilebilir ve Dahil Edici Parklar

Dr. Başak İncekara – Şehir Plancısı

Güvenlik, Erişilebilirlik ve kapsayıcılık kavramlarının kent bağlamında birbirleriyle ilişkili olduğunu vurgulanmıştır. Ancak ayrı ele alınacak olursa; güvenlik kavramında TS EN 1176 gibi oyun ekipmanları standartlarının ve denetim süreçlerinin önemli vurgulanmış aynı zamanda kentsel açık alanları ve özellikle parkları güvenli kılan unsurların yalnızca teknik standartlarla sınırlı olmadığı ifade edilmiştir. Jane Jacobs'ın "sokağın gözleri" kavramına atıfla parkların çevreleriyle kurdukları ilişki ve gündelik kullanımın güvenliği doğrudan güçlendirdiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte aşırı yapılandırılmış ve güvenlik endişesi ile monotonlaşan alanlar yerine, oyun değerini önemseyen dengeli yaklaşımların önemi vurgulanmıştır.

Erişilebilirlik kavramını ele alırken, 15 dakikalık şehir gibi üst ölçekli yaklaşımların yanı sıra, mevcut kentsel koşullara uyum sağlayan yaratıcı ve geçici çözümlerin yol gösterici olduğu belirtilmiştir. Pop-up oyun alanları gibi mekana sıkışmayan uygulamaların, çocukların oyun hakkını destekleyen esnek modeller sunduğu ifade edilmiştir.

Katılım konusunda ise çocukların ihtiyaçlarına yanıt veren parkların yalnızca çocuklar için değil, tüm kentliler için daha nitelikli kamusal alanlar yarattığı vurgulanmıştır. Ayrıca çocuk dostu kent yaklaşımının, farklı kurumlar, ölçekler ve aktörler arasında iş birliği ve ortak niyetle mümkün olabileceği, oyun alanlarının iyileştirilmesinde yetki paylaşımı ve koordinasyonun belirleyici olduğu ifade edilmiştir.

3.3.2. Çocuğun Kentte Oyun ve Katılım Hakkı – Hukuksal Çerçeve

Dr. Volkan Aslan – İstanbul Üniversitesi

Çocuğun kentte oyun ve katılım hakkı, Anayasamız, uluslararası insan hakları belgeleri, yasalar, düzenleyici işlemler ve yargı kararlarıyla bir bütün olarak değerlendirilerek ele alınmalıdır. Bu çerçevede Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31. maddesi, çocuğun oyun, dinlenme ve kültürel yaşama katılma hakkını güvence altına alırken;

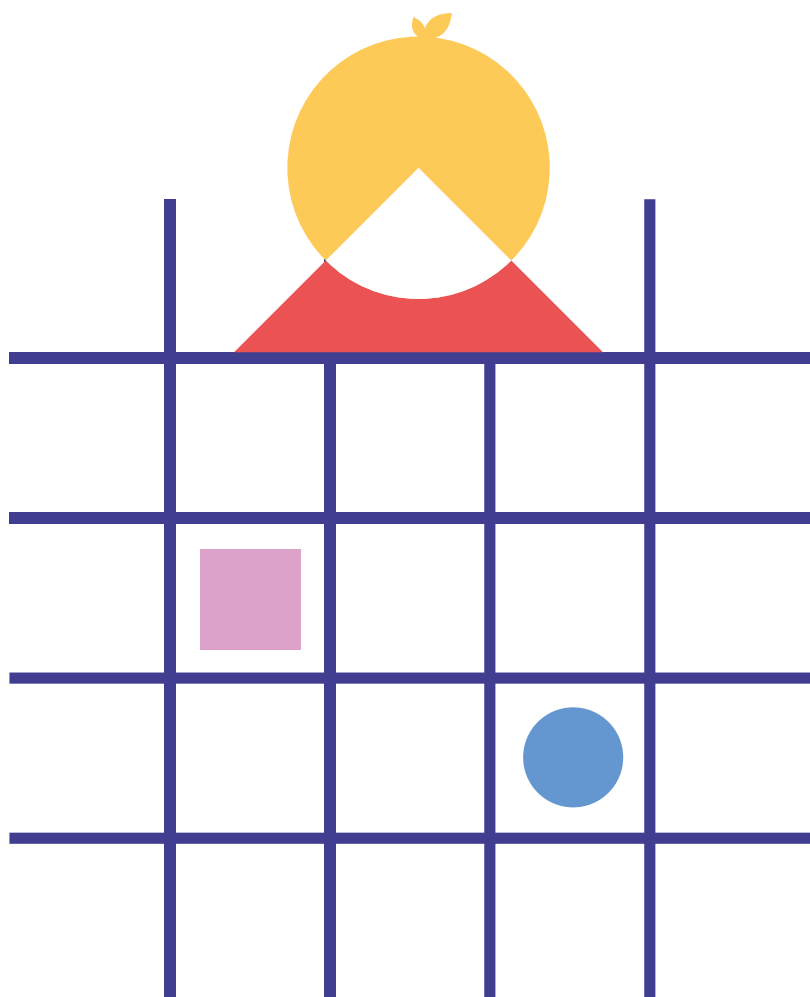
12. maddesi, çocuğun kendisini ilgilendiren tüm kararlara katılma ve görüşlerinin dikkate alınması ilkesini ortaya koymaktadır. BM Çocuk Hakları Komitesinin Genel Yorumları, özellikle kentsel mekânlarda oyun alanlarının planlanması ve çocukların bu süreçlere katılımının sağlanmasının devletlerin pozitif yükümlölükleri arasında olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca gelişen teknoloji ile birlikte çocukların "dijital oyun haklarının" da gündeme geldiğini; ancak bu hakların çocukların yaşadığı yerlerde sunulacak ilgi çekici fiziki alternatiflerle dengelenmesi gerektiğini belirtmekte fayda bulunmaktadır. 1982 Anayasası'nda oyun ve katılım hakkı açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte, eşitlik ilkesinin, ailenin ve çocuğun korunmasına, eğitime ve sağlıklı çevrede yaşama hakkına ilişkin hükümlerin çocuğun oyun ve katılım hakkına anayasal dayanak oluşturduğu söylenebilir. Anayasal düzenlemeler dışında yasal düzenlemeler ile yargı kararlarının çocukların güvenli oyun alanlarına erişimi ve kamusal mekânlardan dışlanmaması konusunda yerel yönetimlerin sorumluluklarını güçlendirdiği de gözlemlenebilir. Ancak, kent planlamasında çocukların temsiline sınırlı kalması oyun hakkının fiilen kullanılmasını zorlaştırmakta; çocuk katılımını merkeze alan, kapsayıcı ve çocuk dostu kentsel politikaların hukuki gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yine ülkemiz bakımından şehirlerde güvenli oyun alanlarının azalması, aşırı sınav ve eğitim baskısı yüzünden çocukların oyun zamanının daralması, kız çocukların sosyal baskılar nedeniyle bazı oyunlardan/etkinliklerden uzak tutulması, engelli çocukların erişim sorunları, parkların ve yeşil alanların azalması gibi sorunlar en önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmakta olup bu konularda iyileştirici nitelikte düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

3.3.3. Yerel Yönetimlerde Çocuk Katılımı Mekanizmaları

Av. Sinan Derman – Bakırköy Belediyesi Hukuk İşleri Müdürü

Çocukları kentin öznesi olarak tanıma ve karar alma süreçlerine dahil etmek kamusal ve anayasal bir sorumluluktur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12. maddesi "Çocuklar kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini ifade etme hakkına sahiptir" hükmü çocukların katılım hakkını düzenlemektedir. Bu hüküm aynı zamanda Anayasanın 90. maddesi gereği temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir düzenleme olması sebebiyle normlar hiyerarşisi gereği kanunlarında üstünde uygulama imkanı bulunmaktadır. Çocuklar bugün vatandaşlardır.

Bu minvalde geleceğin yetişkini olarak görülmemelidir. Yaşadıkları çevreyi doğrudan deneyimleyen çocuklar kent hizmetlerinde de en çok etkilenendir. Çocukların kente dair kendi görüşleri, ihtiyaçları ve vizyonlarına yerel yönetimler doğrudan cevap vermelidir. Çocuklar koruma nesnesi olarak değil; kentin öznesi kabul edilerek yerel yönetimlere katılımı gerçekleştirilmelidir. Kent deneyimleri yetişkinlerden farklı olarak erişilebilirlik, oyun alanları ve kamusal mekan kullanımına ilişkindir. Yerel yönetimler için çocukların kente dair görüşleri hak temelli eşsiz bir veri sağlamaktadır. Çocuklardan alınan bu veriler yerel yönetimlerde özellikle stratejik planlarında ve faaliyet raporlarında yer alması gerekir. Yerel yönetimlerde çocuk katılımı çocuk meclisleri, çocuk danışma kurulları, atölyeler ve çalıştaylarla doğrudan katılımı sağlanması gerekir. Çocuk meclisleri en yaygın ve bilinen doğrudan katılım mekanizması olup; katılım hakkı bağlamında en demokratik yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların birlikte düşündüğü ve karar aldığı bu yöntemin yerel yönetimleri güçlendirdiği tespit edilmiştir. Sonuç itibarıyla karar alma süreçlerinde çocuklara gerçekten alan açılıp açılmadığı; çocukların aldığı görüşlerin kararları değiştirip değiştirmediği ve yetişkinler olarak gücümüzün bir kısmını çocuklarla paylaşmaya hazır olup olmadığımızı her yerel yönetim açısından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.4. DÖRDÜNCÜ OTURUM: EĞİTİM, DİJİTAL HAKLAR VE ÇOCUK KORUMA MEKANİZMALARI

3.4.1. Sosyal Belediyecilikte Erken Çocukluk: Eğitim, Bakım ve Gelişim Hizmetleri

Hasan Deniz – AÇEV Direktör

Çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem ilk 6 yaşı içine alan erken çocukluk dönemidir. 2024 sonu itibarıyla Türkiye’de 21,8 milyon çocuk (0-17 yaş) yaşıyor. Bu çocuklarsa üçte biri 0-6 yaşta, yani Türkiye’de her üç çocuktan biri erken çocukluk döneminde bulunuyor. Erken çocukluk dönemindeki gelişim ihtiyaçlarının ne kadar etkili ve yeterli düzeyde karşılandığı, insan yaşamının sonraki tüm dönemleri üzerinde önemli etkiler gösteriyor. Bu etkiler yalnızca bireyin kendi gelişimi, eğitimi ve iyi olma haliyle sınırlı kalmıyor, aynı zamanda toplumsal refahı ve kalkınmayı da ilgilendiriyor. Uzun yıllardır yapılan fayda ve maliyet analizleri, insani sermaye yatırımları açısından en önemli dönemin erken çocukluk dönemi olduğunu ve bu döneme yapılan yatırımların, diğer tüm dönemlerdeki yatırımlardan daha yüksek getiriler sağladığını ortaya koyuyor. Ayrıca bu alandaki bilimsel bilgi ve araştırmalar, erken çocukluk dönemi hizmetleri için çok sektörlü ve çok paydaşlı bir işbirliği gerektiğini de vurguluyor. Çocukların gelişimi ve eğitimi, anne babaların desteklenmesi ve toplumun temel bileşeni olan ailenin bir bütün olarak iyi olması için en önemli paydaşlardan biri olarak yerel yönetimlerin erken çocuklukta eğitim, bakım ve gelişim hizmetlerine dair farklı uygulama ve modeller ortaya koyması son derece önemlidir. Bu nedenle Anne Çocuk Eğitim Vakfı, hazırladığı Sosyal Belediyecilikte Erken Çocukluk Eğitim, Bakım ve Gelişim Hizmetleri raporunda belediyelerin erken çocukluk hizmetlerine dair kapasitelerini artırmak üzere öneriler sunmaktadır.

3.4.2. Dijital Haklar ve Güvenli İnternet Kullanımı

Av. Ezgi Sivrikaya – İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi

Çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem ilk 6 yaşı içine alan erken çocukluk dönemidir. 2024 sonu itibarıyla Türkiye’de 21,8 milyon çocuk (0-17 yaş) yaşıyor. Bu çocuklarsa üçte biri 0-6 yaşta, yani Türkiye’de her üç çocuktan biri

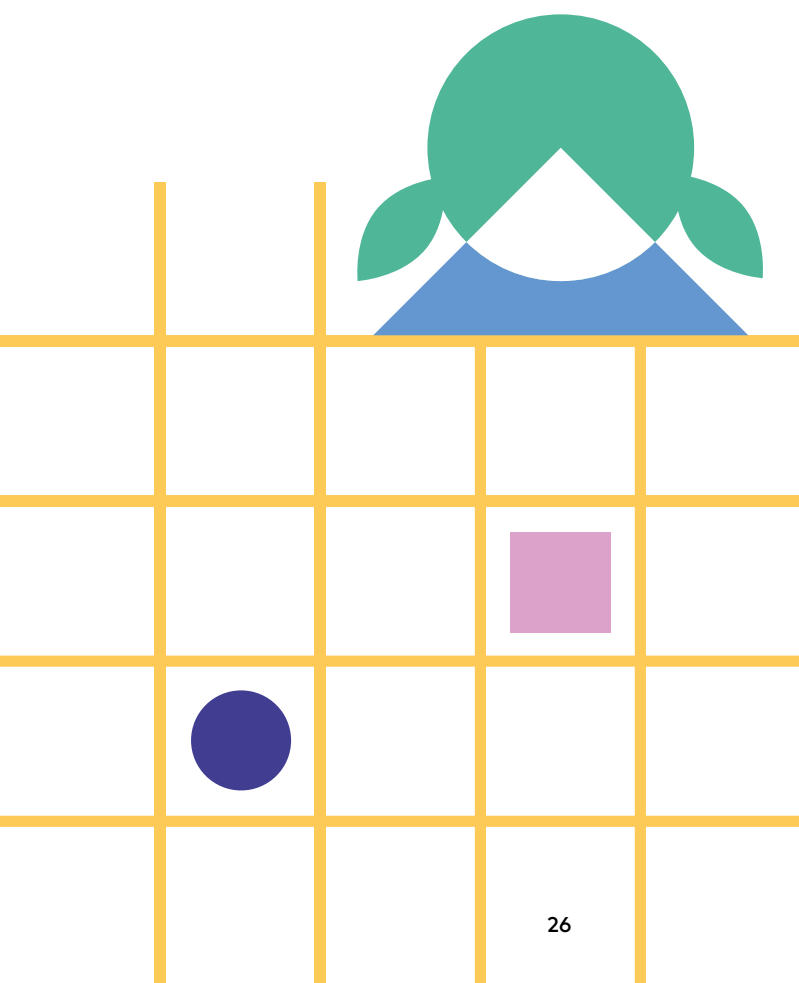
erken çocukluk döneminde bulunuyor. Erken çocukluk dönemindeki gelişim ihtiyaçlarının ne kadar etkili ve yeterli düzeyde karşılandığı, insan yaşamının sonraki tüm dönemleri üzerinde önemli etkiler gösteriyor. Bu etkiler yalnızca bireyin kendi gelişimi, eğitimi ve iyi olma haliyle sınırlı kalmıyor, aynı zamanda toplumsal refahı ve kalkınmayı da ilgilendiriyor. Uzun yıllardır yapılan fayda ve maliyet analizleri, insani sermaye yatırımları açısından en önemli dönemin erken çocukluk dönemi olduğunu ve bu döneme yapılan yatırımların, diğer tüm dönemlerdeki yatırımlardan daha yüksek getiriler sağladığını ortaya koyuyor. Ayrıca bu alandaki bilimsel bilgi ve araştırmalar, erken çocukluk dönemi hizmetleri için çok sektörlü ve çok paydaşlı bir işbirliği gerektiğini de vurguluyor. Çocukların gelişimi ve eğitimi, anne babaların desteklenmesi ve toplumun temel bileşeni olan ailenin bir bütün olarak iyi olması için en önemli paydaşlardan biri olarak yerel yönetimlerin erken çocuklukta eğitim, bakım ve gelişim hizmetlerine dair farklı uygulama ve modeller ortaya koyması son derece önemlidir. Bu nedenle Anne Çocuk Eğitim Vakfı, hazırladığı Sosyal Belediyecilikte Erken Çocukluk Eğitim, Bakım ve Gelişim Hizmetleri raporunda belediyelerin erken çocukluk hizmetlerine dair kapasitelerini artırmak üzere öneriler sunmaktadır.

3.4.3. Çocuk Koruma ve Suça Sürüklenmenin Önlenmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü

Merve Merdane – TCYÖV Genel Koordinatör

Türkiye’de çocuk suçluluğu yalnızca bireysel bir davranış değil; şiddet, ihmal, yoksulluk, sosyal dışlanma, eşitsizlik, ayrımcılık ve eğitimden kopma gibi çok boyutlu hak ihlallerinin, toplumsal ve yapısal etkenlerin sonucudur. Çocuklar çoğu zaman suça sürüklenmeden önce fark edilebilir ve önlenabilir. Devlet; eğitimden sosyal hizmete, sağlıktan kolluk güçlerine kadar tüm ilgili kurumlarıyla, çocukları suça sürükleyen riskleri önceden fark etmek ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu sorumluluklar gerektiği gibi yerine getirildiğinde, pek çok çocuğun yaşamı korunabilir ve suça sürüklenmesi engellenebilir. Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı olarak temel amacımız, hiçbir çocuğun özgürlüğünden yoksun kalmaması için Türkiye’de çocuk adalet sisteminin gelişen uluslararası standartlara uyum sağlamasına yönelik çalışmalar yürütmektir. Bu kapsamda uyguladığımız Gençlik

Merkezi Programı, çocuk suçluluğunu önlemeye yönelik somut ve kanıta dayalı bir model sunmaktadır. Bu modelin kilit noktası, çocukların akranlarıyla bir arada bulunması, anlamlı katılım hakkını kullanabilmesi, aidiyet hissetmesi ve bireysel ihlallere yönelik yönlendirmelerle desteklenmesidir. Çocuklarla yaptığımız odak grup çalışmalarından alıntılar bu etkiyi çok net göstermektedir. Görüldüğü gibi, güvenli bir alan sağlamak ve çocukların söz sahibi olduğu ortamlar yaratmak, davranış değişiminde kritik rol oynamaktadır. Belediyeler için önerilen uygulamalar, bu modelin yerel düzeye taşınmasını hedeflemektedir. Belediye merkezlerinde veya mahalle evlerinde kurulacak Gençlik Merkezleri; çocukların aidiyet hissettikleri, dinlenebildikleri, akranlarıyla sosyalleşebildikleri ve sosyal becerilerini geliştirebildikleri alanlar hâline gelmelidir. Merkezlerde yürütülecek ön tespit çalışmaları ile risk altındaki çocuklar belirlenmeli, ihtiyaçlarına uygun bireysel yönlendirme ve destek sağlanmalıdır. Böylece belediyelerin sosyal hizmetleri, çocukların talep ve ihtiyaçlarına dayalı, hak temelli ve katılımcı bir yaklaşım ile güçlendirilmiş olur. Sonuç olarak, belediyeler yerel düzeyde çocukların korunmasına yönelik bütüncül modelleri destekleyebilir, Gençlik Merkezleri aracılığıyla erken müdahale ile suça sürüklenmeyi önleyebilir.

4. YEREL YÖNETİMLERDE ÇOCUK HAKLARI ODAKLI HAK TEMELLİ POLİTİKA ÖNERİLERİ

Çalıştayın ikinci aşamasında katılımcılar, çocuk haklarına ilişkin çok boyutlu sorun alanlarını değerlendirmek ve hak temelli politika önerileri geliştirmek amacıyla dört ayrı çalışma masasında bir araya gelmiştir. Çalışma masaları; **(i)** katılım ve demokratik yerel yönetim, **(ii)** sağlık-beslenme-psikososyal destek ve refah, **(iii)** erişilebilir ve güvenli kent, **(iv)** eğitim-dijital haklar ve koruma sistemleri başlıkları altında yapılandırılmıştır.

Tartışmalarda ortaklaşan öncelikler; çocukların karar alma süreçlerine gerçek katılımının desteklenmesi, yerel politika ve bütçe süreçlerinde çocuk ihtiyaçlarının görünür kılınması, hassas grupların gözetilmesi ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi olmuştur. Ayrıca veri temelli politika üretimi, izleme ve geri bildirim mekanizmalarının geliştirilmesi ile hak temelli yaklaşımın stratejik planlama süreçlerine entegrasyonu vurgulanmıştır.

4.1. KATILIM HAKKI VE DEMOKRATİK YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Çocukların yerel düzeyde yalnızca hizmetlerin yararlanıcısı olarak değil; yaşamlarını doğrudan etkileyen karar alma süreçlerinde görüşleri dikkate alınan **hak özneleri** olarak ele alınması, çocuk hakları temelli yerel yönetim anlayışının temel bileşenidir.

Belediyelerin çocuklara yönelik politika ve hizmetleri daha etkili biçimde hayata geçirebilmesi için kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, görev-yetki-sorumlulukların netleştirilmesi ve birimler arası koordinasyonun kurumsallaştırılması önerilmektedir. Çocuk hakları alanında uzmanlaşmış birimlerin oluşturulması; sosyal hizmet, planlama, bütçe ve strateji birimleri arasında düzenli koordinasyon mekanizmaları kurulması, yerel düzeyde sürdürülebilir etkiyi güçlendirecektir.

Çocuk katılımının güçlendirilmesi için çok katmanlı ve kapsayıcı araçlara ihtiyaç bulunmaktadır. Çocuk meclisleri, gençlik meclisleri ve okul temelli mekanizmaların sembolik yapıların ötesine geçerek düzenli, erişilebilir ve kapsayıcı biçimde yapılandırılması; engelli, göçmen ve yoksulluk riski altındaki çocuklar için eşit katılımın desteklenmesi öncelikli görülmektedir.

Bütçe ve hizmet planlamasında çocukların görüşlerinin sistematik biçimde alınması, çocuk dostu danışma yöntemleri geliştirilmesi ve çocuk önceliklerinin bütçelerde izlenebilir hale getirilmesi önerilmektedir. Kreş, etüt merkezi, oyun alanı, kültür-sanat, spor ve erken uyarı/önleme çalışmalarının izlenebilir bütçe kalemleri altında ele alınması; çocuk haklarının mali gerekçelerle geri plana itilmesini önleyici bir işlev görebilir.

Dijital katılım araçları bakımından çocuklara uygun tasarım, veri güvenliği ve eşit erişim ilkelerini gözetten platformlar; oyunlaştırılmış danışma araçları ve çevrimiçi anketler önerilmektedir. Siber zorbalık ve nefret söylemine karşı koruyucu mekanizmalar; engelli çocuklar için erişilebilirlik ve göçmen çocuklar için çok dilli seçenekler, eşit katılımın temel şartlarıdır.

Öne çıkan 3 öneri

1. "Yerel Çocuk Katılım Modeli" ve "Çocuk Katılımı Yönergesi" hazırlanması.
2. Çocuk dostu bütçeleme ve izlenebilir çocuk hizmet kalemleri oluşturulması.
3. Kapsayıcı çocuk meclisleri + dijital katılım araçları ile sürdürülebilir katılım ekosistemi kurulması.

4.2. SAĞLIK, BESLENME, PSİKOSOSYAL DESTEK VE REFAH

Çocukların sağlık, beslenme, psikososyal destek ve refah hakkı; tedavi edici hizmetlerle sınırlı olmayan, koruyucu-önleyici ve destekleyici sosyal hizmetlerle birlikte ele alınması gereken temel hak alanlarıdır. Yerel yönetimler, çocuklara en yakın idari yapı olarak bu alanların yerel düzeyde güçlendirilmesinde önemli rol üstlenir.

Mobil sağlık hizmetleri, ev ziyaretleri ve mahalle temelli saha

çalışmaları; aşılama, tarama ve erken çocukluk gelişimi gibi koruyucu sağlık başlıklarında erişimi güçlendiren araçlar olarak değerlendirilmektedir. Sağlık okuryazarlığı çalışmaları, bakım verenlerin erken teşhis ve önleme süreçlerine erişimini güçlendiren tamamlayıcı bir unsurdur.

Sağlıklı beslenme hakkı, kamusal sorumluluk alanıdır. Yerel yönetimlerin gıda destek modelleri, yerel üreticilerle iş birlikleri ve mahalle temelli uygulamalar aracılığıyla beslenme politikalarını sosyal destek mekanizmalarıyla entegre etmesi önerilmektedir. Temiz içme suyuna erişim ve besin farkındalığı eğitimleri, beslenme politikasının tamamlayıcı bileşenleridir.

Çocukların ruh sağlığı, eşitsizlik ve güvensiz çevre koşullarıyla yakından ilişkilidir. Psikososyal destek hizmetlerinin kriz odaklı değil, süreklilik taşıyan mahalle temelli sosyal alanlar ve okul sonrası programlarla güçlendirilmesi; mobil destek birimlerinin dezavantajlı bölgelerde erişimi artırması önerilmektedir. Bakım verenlere yönelik danışmanlık ve güçlendirme programlarının yaygınlaştırılması, refah hakkının tamamlayıcı unsurudur.

Mahalle bazlı ve düzenli veri üretimi (devamsızlık, temel sağlık göstergeleri, refah göstergeleri vb.) politika tasarımını güçlendirir. Kent konseyleri, muhtarlar ve STK'larla iş birliği içinde risk haritaları ve ihtiyaç analizleri geliştirilmesi önerilmektedir.

Öne çıkan 3 öneri

1. Mobil sağlık/psikososyal destek ekipleri + mahalle temelli erişim planı.
2. Beslenme politikalarının "hak temelli" çerçevede, etiketlenmeyi azaltacak şekilde tasarlanması.
3. Mahalle bazlı izleme-veri altyapısı (ihtiyaç analizi + risk haritası) kurulması.

4.3. ERİŞİLEBİLİR VE GÜVENLİ KENT

Kentler, çocukların haklarını gündelik yaşamda kullanabildiği ya da kullanamadığı kamusal düzeni belirler. Bu nedenle yerel yönetimlerin kentsel mekânı çocuklar açısından yalnızca fiziksel bir alan değil; hakların hayata geçtiği bir yönetim alanı olarak ele alması önem taşır.

Oyun hakkı sabit parklarla sınırlanamaz. Mobil oyun alanları, okul bahçeleri, kapalı pazar yerleri ve kamuya ait açık alanların oyun amacıyla düzenlenmesi; sokakların belirli zamanlarda trafiğe kapatılarak çocuklara açılması, hak temelli uygulamalar arasında değerlendirilmiştir. Oyun alanlarında risk-fayda dengesi gözetilerek çocuğun keşfetme ve hareket ihtiyacını destekleyen tasarımlar önerilmektedir.

Güvenli hareketlilik; okul yollarında trafik yatıştırma, güvenli yaya geçitleri, bisiklet yolları ve çocuklara uygun toplu taşıma düzenlemeleriyle desteklenmelidir. Sosyal hizmet birimleri, dezavantajlı mahallelerde ulaşım engellerini tespit ederek ring seferleri gibi destekleyici çözümlere veri sağlayabilir.

Erişilebilirlik, engelli çocuklar için istisna değil eşitlik ilkesinin gereğidir. Evrensel tasarım ilkeleriyle oyun alanları ve ulaşım altyapısının erişilebilir hale getirilmesi; düzenli izleme ve değerlendirme mekanizmalarıyla sürdürülebilir kılınması önerilmektedir. Göçmen çocuklar için dil ve bilgiye erişim engellerinin gözetilmesi önemlidir.

Afet hazırlık planlarında çocukların özel ihtiyaçlarının açık biçimde tanımlanması; güvenli toplanma alanlarının çocuk ve bakım verenler için erişilebilir biçimde duyurulması; afet öncesi çocuklara yönelik hazırlık eğitimleri ve afet sonrası mobil psikososyal destek mekanizmaları önerilmektedir.

Öne çıkan 3 öneri

1. Mobil oyun alanları + sokakların çocuklara açılması (mahalle ölçeğinde pilot).
2. Okul yolu güvenliği ve erişilebilir ulaşım altyapısı için bütüncül plan.
3. Afet planlarında çocuk bileşeni + afet sonrası mobil psikososyal destek modeli.

4.4. EĞİTİM, DİJİTAL HAKLAR VE KORUMA SİSTEMLERİ

Eğitim hakkına eşit ve nitelikli erişim, yalnızca okul kapasitesiyle sınırlı değildir; sosyal hizmet, destek mekanizmaları ve koruyucu yaklaşımlarla doğrudan ilişkilidir. Engellilik, yoksulluk, göçmenlik ve mahalle temelli dezavantajlar, eğitime erişimi etkileyebilmektedir.

Belediye sosyal hizmetleri, eğitimden kopma riskini erken tespit etme, ihtiyaçları belirleme ve uygun desteklere yönlendirme açısından tamamlayıcı rol üstlenir. Özel gereksinimli çocuklara yönelik destek hizmetleri, ailelere psikososyal destek programları, okul-aile-sosyal hizmet koordinasyonu ve okul sonrası destek mekanizmaları önerilmektedir.

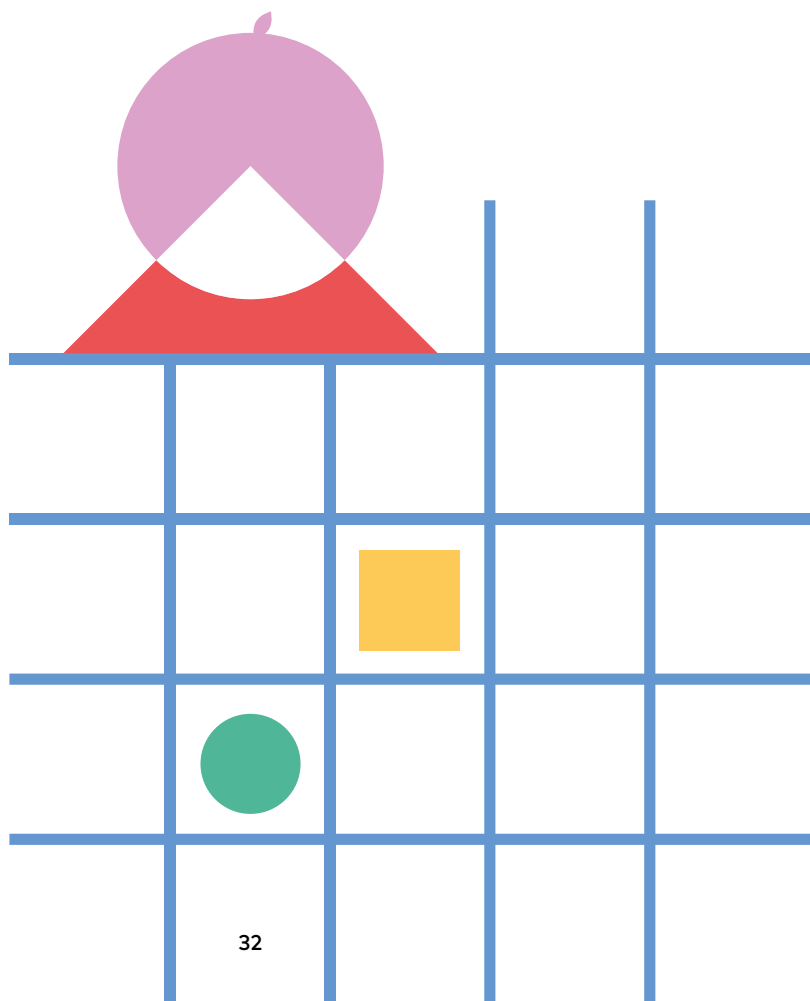
Eğitime erişim; güvenli ulaşım, beslenme, temiz su ve sağlık hizmetlerine erişimle bağlantılıdır. Servis maliyetleri ve altyapı yetersizlikleri gibi unsurlara karşı sosyal desteklerin eğitim politikalarıyla entegre edilmesi önemlidir.

Dijital haklar ve çevrimiçi güvenlik; çocukların eğitim, ifade ve katılım haklarının ayrılmaz parçasıdır. Yerel düzeyde yasaklayıcı yaklaşımlar yerine dijital okuryazarlık, mahremiyet farkındalığı ve güvenli kullanım eğitimleri önerilmektedir. Belediye kütüphaneleri ve gençlik merkezleri üzerinden güvenli dijital erişim alanları geliştirilebilir.

Çocukların çevrimiçi zorbalık, ihmal veya istismara maruz kalması durumunda yerel düzeyde erişilebilir destek mekanizmaları hayati önemdedir. Çok disiplinli ekipler (sosyal hizmet-psikoloji-hukuk) ve barolarla iş birliği, yönlendirme ve izlenebilirliği güçlendirebilir. Kurumlar arası koordinasyonun sürdürülebilirliği için ortak veri altyapısı, standart sosyal inceleme süreçleri ve güvenli bilgi paylaşımı protokolleri önerilmektedir.

Öne çıkan 3 öneri

1. Eğitimden kopma riskini erken tespit eden mahalle temelli izleme ve yönlendirme.
2. Dijital okuryazarlık + güvenli dijital erişim alanları (kütüphane/gençlik merkezi).
3. "Yerel Dijital Güvenlik ve Çocuk Koruma Ağı" (çok disiplinli, izlenebilir model).

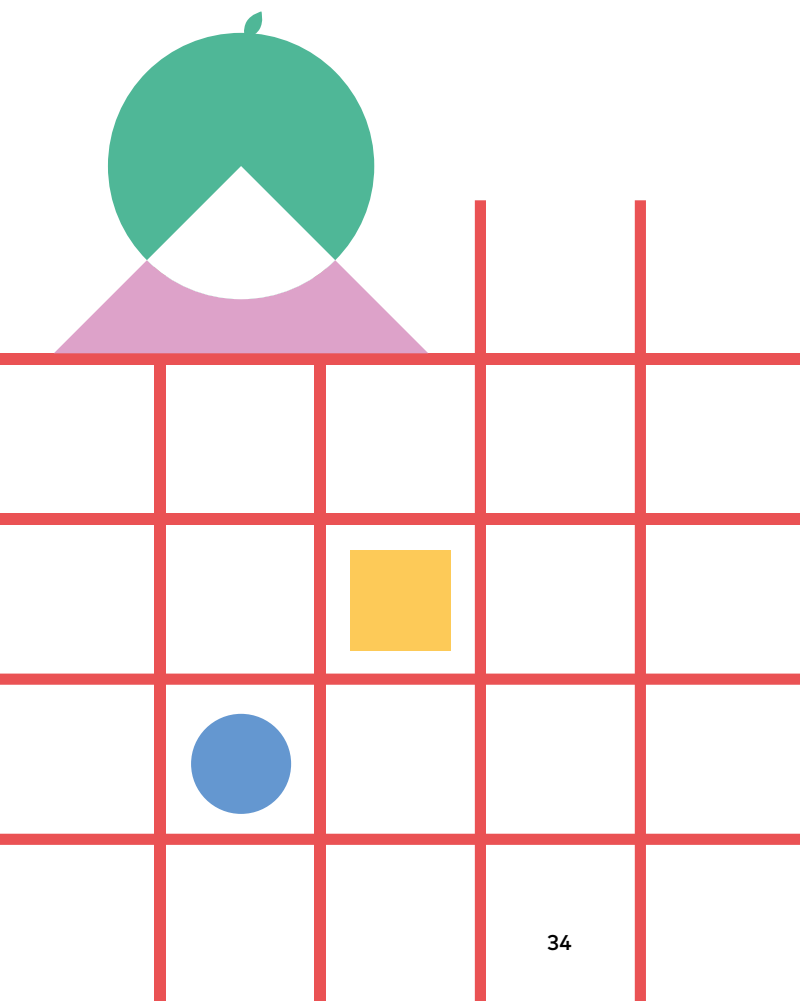
5. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları Strateji Çalıştayı, çocuk haklarının yerel düzeyde ele alınış biçimine ilişkin bir değerlendirme sunmanın yanı sıra; hak temelli, bütüncül ve uygulanabilir politika yönelimlerinin birlikte tartışıldığı ortak bir zemin oluşturmuştur. Çalıştayı panel oturumları, yerel yönetimlerin çocukların yaşam koşullarını etkileyen politika alanlarında önemli bir konuma sahip olduğunu ortaya koyarken; çalışma masaları bu rolün hangi ilke ve araçlarla güçlendirilebileceğine ilişkin kapsamlı öneriler üretmiştir.

Tartışmalar, çocuk haklarının belediyeler açısından dar anlamda proje temelli bir hizmet alanı olarak ele alınmasının yeterli olmadığını; planlama, bütçeleme, sosyal hizmet, kentsel tasarım, dijital hizmetler ve kriz yönetimi dâhil olmak üzere tüm kurumsal işleyişi kesen yatay bir politika alanı olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Belgede sunulan politika önerileri, çocukların yalnızca hizmetlerden yararlanan bireyler olarak değil; hak öznesi bireyler olarak tanınmasını esas alan bir yerel yönetim anlayışını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Çocuk katılımının sembolik mekanizmalarla sınırlı kalmaması; karar alma, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerine yayılması, yerel demokrasinin gelişimi açısından temel önceliklerden biri olarak ele alınmıştır.

Sağlık, beslenme ve refah alanında önleyici sosyal hizmet yaklaşımının güçlendirilmesi; güvenli kent başlığında oyun hakkı, erişilebilirlik ve güvenli hareketlilik politikalarının bütüncül tasarlanması; eğitim ve dijital haklar alanında ise eşitsizlikleri azaltan, koruma mekanizmalarını güçlendiren koordineli modellerin kurulması öne çıkmıştır. Tüm alanlarda veri temelli izleme, kurumlar arası iş birliği ve hesap verebilirlik mekanizmaları, sürdürülebilir etkinin anahtarı olarak değerlendirilmiştir.

6. POLİTİKA NOTU (Belge eki)

Yerel Yönetimlerde Çocuk Hakları: Tuzla–TED Yaklaşımı ve Uygulama Yol Haritası

Aralık 2025 | Tuzla Belediyesi – Toplumsal Eşitlik Derneği (TED)

Neden bu politika notu?

Çocukların güvenli yaşama, gelişme, eğitim, katılım ve korunma hakları; tekil hizmetlerle değil, yerel yönetimin bütününde kurulan politika yaklaşımıyla güçlenir. Bu not, çalıştay çıktılarından hareketle çocuk haklarını "iyi uygulama" olmaktan çıkarıp; planlama, bütçe, sosyal hizmet, kent mekânı ve dijital güvenlik ekseninde uygulanabilir bir çerçeveye dönüştürmeyi amaçlar.

4 alanda yönelim

1. Katılım ve yerel demokrasi: Sürdürülebilir çocuk katılım ekosistemi (meclis + danışma + dijital araçlar)
2. Sağlık/refah: Mobil ve mahalle temelli önleyici sosyal hizmetler + beslenme politikaları
3. Güvenli kent: Oyun hakkı, erişilebilir altyapı, güvenli okul yolu, çocuk odaklı afet hazırlığı
4. Eğitim/dijital/koruma: Eğitimden kopma riskinin erken tespiti, dijital okuryazarlık, çok disiplinli koruma ağı

Uygulama için 6 adım

1. Belediye içinde Yerel Çocuk Hakları Koordinasyon Mekanizması kurulması
2. Mahalle bazlı ihtiyaç/risk haritalaması (veri + saha)

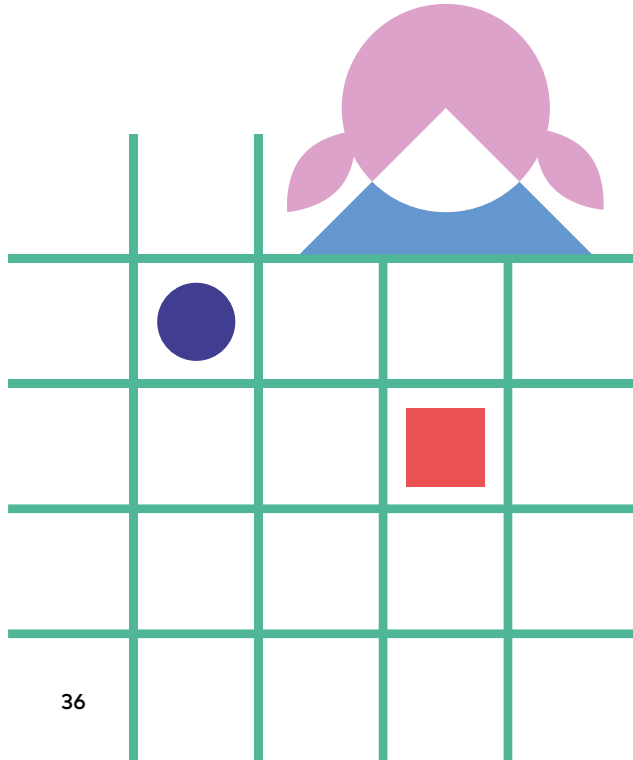
3. Çocuk dostu bütçeleme ve izlenebilir bütçe kalemleri
4. Yerel Çocuk Katılım Modeli (yönerge + düzenli takvim)
5. Yerel Dijital Güvenlik ve Çocuk Koruma Ağı (çok disiplinli yönlendirme)
6. Yıllık izleme-değerlendirme raporu (kamuya açık özet + çocuk dostu versiyon)

Son Söz

Bu belge, Tuzla'da çocukların üstün yararı ve eşit erişim ilkeleri doğrultusunda yerel politika kapasitesini güçlendirmeyi hedefler. Ama asıl amaç, çocuk haklarını yerel yönetimlerde kalıcı ve kurumsal bir yönetim pratiğine dönüştürmektir.

İletişim

Tuzla Belediyesi: tuzlabelediyesi@hs01.kep.tr
TED: info@toplumsalesitlik.com

EK-1 | Çalıştaya Katılan Kurumlar Listesi

Bu çalıştay, çocuk haklarının yerel düzeyde güçlendirilmesine katkı sunmak amacıyla; yerel yönetimler, kamu kurumları, barolar, sivil toplum örgütleri ve uzmanların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Aşağıda, çalıştaya katılım sağlayan kurumlar yer almaktadır:

Yerel Yönetimler

- Ataşehir Belediyesi
- Avcılar Belediyesi
- Bakırköy Belediyesi
- Beykoz Belediyesi
- Çekmeköy Belediyesi
- Esenyurt Belediyesi
- Eyüp Belediyesi
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB)
- Sancaktepe Belediyesi
- Şile Belediyesi
- Şişli Belediyesi
- Tuzla Belediyesi

Barolar / Meslek Örgütleri

- İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi

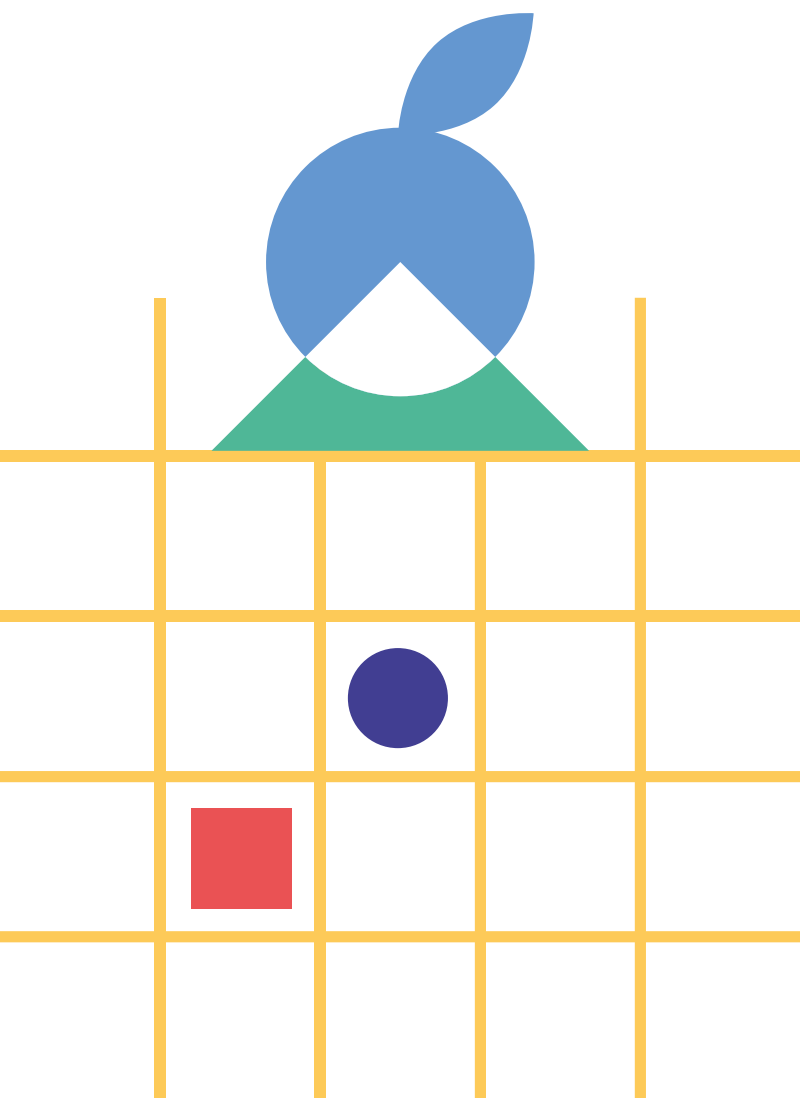
Sivil Toplum Kuruluşları

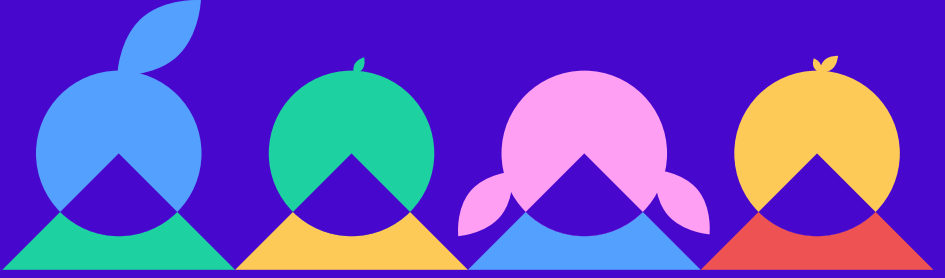
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)
- ÇAÇAV
- Okul Yemekleri Koalisyonu
- Sulukule Gönüllüleri Derneği
- Toplumsal Eşitlik Derneği (TED)
- Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı (TCYÖV)

Akademi / Uzman Katkısı

- Av. Kardelen Ateşçi (LL.M) – İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı | Toplumsal Eşitlik Derneği
- Gonca Akdağ - Toplumsal Eşitlik Derneği
- Dr. Volkan Aslan
- İlknur Kaya Bahadır – Okul Yemekleri Koalisyonu

- Av. Sıla amur – İstanbul Barosu ocuk Hakları Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi
- Av. Sinan Derman – Bakırköy Belediyesi Hukuk İşleri Müdürü
- Şirzat Ergin - Toplumsal Eşitlik Derneği
- Işıl Seray Gencer – Sulukule Gönüllüleri Derneği
- Dr. Başak İncekara
- Merve Merdane – TCYÖV Genel Koordinatör
- Yaprak Özöncel - Toplumsal Eşitlik Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
- Doç. Dr. Onur Tuğçe Poyraz Fındık
- Yasemin Sancaklı – Tuzla Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü
- Av. Ezgi Sivrikaya (kamu hukuku doktora öğrencisi) – İstanbul Barosu ocuk Hakları Merkezi

AV. EREN ALİ BİNGÖL
T.C. TUZLA BELEDİYE BAŞKANI

**KADIN
VE AİLE**
HİZMETLERİ
Müdürlüğü

Toplumsal Eşitlik
DERNEĞİ

Adres: Evliya Çelebi Mh. Hat Boyu Cd. No:17 34945
Tuzla Belediyesi Hizmet Binası Tuzla / İstanbul

444 0 906

www.tuzla.bel.tr

/TuzlaBelediyesi